

Kvalitet i kunstnerisk virksomhet

ARBEIDSGRUPPENS RAPPORT, 1. april 2016

Innhold

1. Innledning.....	2
1.1. Bakgrunn	2
1.2. Arbeidsgruppe	2
1.3. Mandat og arbeidsform.....	2
1.4. Arbeidsgruppens rapport – sammendrag	2
2. Avgrensninger og definisjoner	5
2.1. Arbeidsgruppens mandat.....	5
2.2. Arkitektonisk og kunstnerisk virksomhet	5
2.3. Kunstnerisk utviklingsarbeid, virksomhet og produksjon	5
2.4. Indikatorer for kvalitet	7
2.5. Om kunstnerisk virksomhet i NTNUs publiseringspolitikk	7
3. Om kvalitet i kunst – innledende refleksjoner	10
4. Dokumentasjon av kunstnerisk produksjon	12
4.1. Behovet for dokumentasjon.....	12
4.2. Registrering av kunstnerisk produksjon i CRISTin	12
4.3. Dokumentasjon og synliggjøring ved NTNU i dag	14
4.4. Forslag til nye registreringsrutiner	15
5. Kriterier og standarder for kvalitet	18
5.1. Hva er en kvalitetsindikator?.....	18
5.2. Fagfellevurdering i kunstfeltet	19
5.3. Anerkjente kanaler og arenaer for kunst	19
5.4. Kriterier for kvalitet	20
5.5. Standarder for høy og særlig høy kvalitet.....	22
6. Tilråding.....	24
7. Vedlegg: Registrering av kunstneriske resultater i CRISTin	26

1. Innledning

1.1. Bakgrunn

NTNU har som ett av sine virksomhetsmål å ha en «tydeligere politikk for å heve kvaliteten i forskning og kunstnerisk virksomhet». Blant tiltakene som er satt i verk er utvikling av en overordnet publiseringspolitikk, et arbeid Forskningsutvalget har hatt ansvar for. NTNU ønsker også å utvikle interne kvalitetskriterier for den kunstneriske virksomheten. Strategidokumentet *Publiseringspolitikk 2014-2020*, som rektor vedtok i september 2014, inneholder formuleringer, mål og tiltak også om kunstnerisk virksomhet, basert på innspill fra arbeidsgruppen.¹ Dette er omtalt i 2.5. nedenfor.

1.2. Arbeidsgruppe

For å få frem relevante momenter knyttet til arkitektur og kunst i forbindelse med publiseringsstrategien, ble det satt ned arbeidsgruppe med representanter fra Fakultet for arkitektur (AB) og billedkunst og Humanistisk fakultet (HF). Arbeidsgruppen har bestått av

- Universitetslektor Erling Aksdal, Institutt for musikk, HF
- Førsteamanuensis Ellen Foyen Bruun, Institutt for kunst og medievitenskap, HF
- Professor Anne-Karin Furunes, Institutt for billedkunst – Kunstakademiet i Trondheim, AB
- Førsteamanuensis Trine Knutsen, Institutt for musikk, HF
- Professor Florian Schneider, Institutt for billedkunst – Kunstakademiet i Trondheim, AB
- Førsteamanuensis Steffen Wellinger, Institutt for byggekunst, prosjektering og forvaltning, AB
- Professor Annemie Wyckmans, Institutt for byggekunst, historie og teknologi, AB

Thor Bjørn Arlov i rektors stab for forskning har vært arbeidsgruppens sekretær.

1.3. Mandat og arbeidsform

I notat fra rektor til den 20.12.2013 ble arbeidsgruppen bedt om å utrede to hovedspørsmål:

1. Hvordan sikrer vi pålitelig og regelmessig dokumentasjon av arkitektonisk og kunstnerisk virksomhet ved NTNU?
2. Finnes det anvendelige kriterier for kvalitet i arkitektur og kunst, og lar det seg gjøre å etablere indikatorer for kvalitetsutvikling?

Arbeidsgruppen har hatt fem fysiske møter (2014: 28/2, 31/3, 30/4 og 11/6; 2015: 20/5) og for øvrig holdt kontakt via epost. Gruppen står samlet bak rapporten og rådene til rektor.

1.4. Arbeidsgruppens rapport – sammendrag

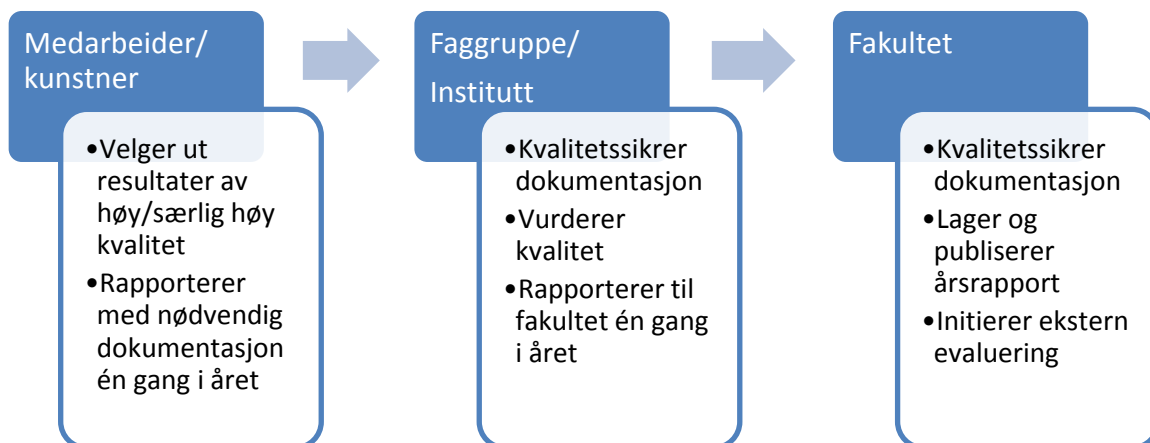
Kapittel 2 drøfter mandatet og definerer sentrale begreper. I tråd med NTNUs praksis benytter gruppen kunstnerisk virksomhet som et samlebegrep for skapende og utøvende kunst som musikk og scenekunst, bildekunst, praktisk-estetiske fag og deler av arkitektur- og designfeltet. Kunstnerisk utviklingsarbeid (KU) er innbefattet i begrepet, men ikke forskning *om* kunst. Utredningen har

¹ *Publiseringspolitikk 2014-2020*, NTNU 2014

hovedvekt på de ansattes kunstneriske produksjon, det vil si resultatene av kunstnerisk virksomhet. Etter innspill fra arbeidsgruppen har NTNUs publiseringspolitikk (2014) med formuleringer om kunstnerisk virksomhet på linje med forskning.

Kapittel 3 er innledende refleksjoner om kvalitet i kunst. Arbeidsgruppen mener det kan være både meningsfullt og fruktbart å bedømme kvaliteten av kunstneriske resultater, så lenge dette skjer på faget eller kunststartens premisser og vurderingen foretas av kompetente og kvalifiserte fagfeller. Det er imidlertid en utfordring å finne kriterier for kvalitet som er stabile i tid og rom.

Kapittel 4 handler om behovet for å registrere og dokumentere kunstnerisk produksjon. Det er en åpenbar underregistrering av kunstneriske resultater ved NTNU som dels skyldes manglende rutiner, dels at CRISTin er uhensiktsmessig innrettet for kunstfeltet. Arbeidsgruppen støtter en omarbeiding av CRISTins kategorier for kunstneriske resultater, men i påvente av en revisjon må dette nasjonale registreringssystemet benyttes så langt det er mulig. I tillegg er det, av mange grunner, behov for en systematisk registrering av kunstneriske resultater med dokumentert høy eller særlig høy kvalitet. Arbeidsgruppen foreslår en prosedyre basert på at medarbeidernes egenrapporterte resultater kvalitetsvurderes av fagfeller på institutt- eller faggruppenivå og at den samlede dokumentasjonen kvalitetssikres på fakultetsnivå, som rapporterer årlig. Det bør også legges til rette for eksterne evalueringer med jevne mellomrom. Prosedyren er skissert skjematisk slik:

Kapittel 5 drøfter indikatorer, kriterier og standarder for kvalitet i kunstfeltet. Arbeidsgruppen tror det generelt er vanskelig å finne fruktbare kvantitative indikatorer på kvalitetsutvikling, men at et utgangspunkt kan være det registreringssystemet som er foreslått i kapittel 4. Systemet innebærer en vurdering og klassifisering av dokumenterte kunstneriske resultater med hensyn til kvalitet, som en slags parallell til «tellekantene» for vitenskapelige publikasjoner med to nivåer – høy og særlig høy kvalitet (nivå 1 og 2). Kvalitetsvurderingen må foretas av kompetente fagfeller (*peer review*), bygge på kjente og stabile kriterier og ta utgangspunkt i aksepterte standarder innen den enkelte kunststart. I noen tilfeller kan publisering av resultatene i anerkjente kanaler eller på prestisjefylte arenaer være et hjelpemiddel i kvalitetsvurderingen. Arbeidsgruppen gir noen eksempler på kvalitetskriterier som benyttes nasjonalt og internasjonalt for kunstnerisk virksomhet, men understreker at ansvaret for å utvikle egnede vurderingskriterier må ligge i de enkelte fagmiljøene og være tilpasset de aktuelle kunststartene.

Kapittel 6 inneholder arbeidsgruppens råd til rektor, med disse overskriftene:

- Resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid og kunstnerisk virksomhet må registreres systematisk av fagmiljøene.
- NTNU bør etablere et system for å dokumentere kunstneriske resultater av høy kvalitet.
- Kvalitet i kunstnerisk virksomhet bør evalueres av fagfeller.
- NTNU bør lage en egen strategi for kunstnerisk virksomhet.
- NTNU bør tilby ph.d. i kunsthøgskolen.

Vedlegget gjengir NRKUs forslag til registrering av kunstneriske resultater i CRISTin (2013).

2. Avgrensninger og definisjoner

2.1. Arbeidsgruppens mandat

Arbeidsgruppen legger til grunn at oppgaven er todelt. Dels skal gruppen gi innspill til NTNUs publiseringspolitikk. Vi tolker dette som å gi råd om hvordan kunstneriske og arkitektoniske fag kan representeres i og bli omfattet av denne politikken mål og tiltak, inkludert eventuelle insentivstrukturer. Dels skal utredningen ha relevans ut over arbeidet med en felles publiseringspolitikk. Først og fremst vil refleksjonen omkring kvalitet i kunstnerisk virksomhet kunne støtte opp under overordnede mål for NTNU, blant annet å skape flere miljøer i internasjonal toppklasse og å styrke den faglige kulturen i større bredde.²

Arbeidsgruppen vil forsøke å løse begge deler av oppgaven primært gjennom å utrede og besvare spørsmålene om henholdsvis dokumentasjon, kriterier og indikatorer for kvalitet, jf. 1.3 over. Vi ser det også som en naturlig del av oppgaven å gi anbefalinger om praksis og tiltak.

En viktig avgrensning er at arbeidsgruppen vil konsentrere seg om den kunstneriske virksomheten blant NTNUs ansatte, enten de er ansatt på vitenskapelig eller kunstnerisk grunnlag. Det betyr at studentenes kunstneriske produksjon i utgangspunktet ikke omfattes av utredningen. Samtidig tar vi høyde for at det er deler av de ansattes kunstneriske virksomhet som er uløselig forbundet med undervisning av og samskaping med studenter, og som kan utgjøre i et selvstendig kunstnerisk resultat eller verk.

2.2. Arkitektonisk og kunstnerisk virksomhet

Det har vært en viss tradisjon ved AB-fakultetet for å benytte samlebegrepet «arkitektonisk og kunstnerisk virksomhet» (AoK) for å beskrive utøvende aktivitet knyttet til kunst og arkitektur. Arbeidsgruppen er imidlertid samstemt om at når det gjelder dokumentasjon og kvalitetskriterier, er det mest hensiktsmessig å bruke et felles begrep «kunstnerisk virksomhet».

2.3. Kunstnerisk utviklingsarbeid, virksomhet og produksjon

Denne utredningen har hovedvekten på kunstnerisk *produksjon*, det vil si de konkrete resultatene av den kunstneriske virksomheten. Vi legger den leksikalske definisjonen av produksjon/produkt til grunn, det vil si betydningen «fremstilling av et kunstnerisk verk». Etter som arbeidsgruppens oppdrag dels er knyttet til arbeidet med en publiseringspolitikk, er det nødvendig å finne paralleller til det som er forskningens produkter. Vitenskapelige publisering som teller i det nasjonale finansieringssystemet omfatter bare en del av forskningens produkter, primært publikasjoner av ulike slag.³ I tillegg gir naturligvis forskning resultater i form av ulike formidlingstiltak, patenter og lisenser, priser og så videre. Kunstnerisk produksjon har i dag ingen tilsvarende offisielle «telleanter». En første tilnærming er at den kunstneriske parallellen til vitenskapelig publisering kan

² Jf. *Kunnskap for en bedre verden*, Strategi 2011–2020 for NTNU, s. 14-15; *Rapport og planer 2013–2014*, NTNU, s. 15

³ Jf. <http://dbh.nsd.uib.no/dokumentasjon/publisering/>

ha form av *verk* eller *fremføring*. Dette er i tråd med UHRs definisjon (Jørgensenutvalget), som vi kommer tilbake til.⁴ En videre utdypning av parallellitet med vitenskapelig publisering vil kreve kriterier for blant annet fagfelle vurdering, offentliggjøring – og muligens kvalitet.

I universitets- og høyskoleloven av 2005 er *kunstnerisk utviklingsarbeid* (KU) sidestilt med forskning og faglig utviklingsarbeid.⁵ Det er imidlertid ikke gitt noen definisjon av hva KU innebærer, like lite som forskning og faglig utviklingsarbeid er definert. Jørgensenutvalget (2007) definerte KU slik:

Kunstnerisk utviklingsarbeid dekker kunstneriske prosesser som fører fram til et offentlig tilgjengelig kunstnerisk produkt. I denne virksomheten kan det også inngå en eksplisitt refleksjon rundt utviklingen og presentasjonen av kunstproduktet.⁶

Denne definisjonen har vist seg nokså robust og synes å ligge til grunn for myndighetenes og feltets forståelse av virksomheten. Parallellen til forskning er tydelig, og forholdet mellom grunnlagsvirksomheten og resultatene kan dermed fremstilles slik:

- Forskning ⇒ vitenskapelige publikasjoner o.a.
- Kunstnerisk utviklingsarbeid ⇒ offentlig tilgjengelige kunstneriske produkter/resultater

Begrepsbruken omkring og innholdet i kunstnerisk utviklingsarbeid er gjenstand for en løpende faglig diskusjon. Et viktig bidrag er gitt gjennom en utredning fra Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid (NRKU), publisert i november 2015.⁷ En av konklusjonene i utredningen er at KU-begrepet fortsatt er fruktbart i norsk kontekst som en betegnelse på det som internasjonalt gjerne kalles *artistic research*, og «[...] rommer hele spekteret av forskning og utviklingsarbeid for fagområdet kunst [...]»⁸

I daglig språkbruk dekker henholdsvis forskning og KU både resultatene og de arbeidsprosessene som frembringer dem. Ved NTNU har vi i strategidokumenter foretrukket begrepet *kunstnerisk virksomhet* som samlebetegnelse og stort sett unngått KU. I denne utredningen holder vi oss til denne terminologiske praksisen. Vi oppfatter kunstnerisk virksomhet som et vidtfavnende begrep som dekker så vel skapende og utøvende kunst som praktisk-estetiske fag, inkludert deler av arkitektur- og designfeltet. Forskning om kunst dekkes imidlertid av de relevante vitenskapelige disiplinene og er ikke emne for denne utredningen.

En første tilnærming til feltet er illustrert i figuren nedenfor:

⁴ Vekt på *kunstnerisk utviklingsarbeid* (KU), Rapport til Universitets- og høyskolerådet (UHR, 23.02.2007).

⁵ Universitets- og høyskoleloven (LOV-2005-04-01-15), §§ 1-1 og 1-3.

⁶ Vekt på KU, s. 13.

⁷ *Forskning og utviklingsarbeid innen fagområdet kunst 1995–2015: 20 år med kunstnerisk utviklingsarbeid*. Rapport fra arbeidsgruppe oppnevnt av Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid, Universitets- og høyskolerådet, 2015.

⁸ S.st., s. 35-37.

Ved NTNU benytter vi begrepet kunstnerisk virksomhet om all skapende og utøvende aktivitet knyttet til kunstfeltet, inkludert faglig virksomhet som bidrar til å produsere kunst, i første rekke undervisning. Kunstnerisk utviklingsarbeid (KU) er en vesentlig delmengde av dette. KU omfatter prosesser som for en stor del leder til håndfaste kunstneriske resultater eller produkter. Noen – men ikke alle – av disse resultatene offentliggjøres og kan bli gjort til gjenstand for fagfellevurdering. Det er særlig de to siste delmengdene denne utredningen befatter seg med.

Selv om fokus ligger på *resultatene* av kunstnerisk virksomhet, de vi kan kalle de kunstneriske produktene, er det også nødvendig å gå inn i den forutgående prosessen når man skal vurdere kvalitet. I noen tilfeller vil elementer av fagfellevurdering finne sted før det ferdige resultatet foreligger, mens det kanskje ikke foregår noen som helst kvalifisert evaluering i etterkant. Dette er ikke prinsipielt ulikt prosessen ved vitenskapelig publisering, der det også gjerne skjer kvalitetssikring i form av *review* og omarbeiding (*revise and resubmit*) før endelig offentliggjøring. For å frembringe fremragende kunstneriske resultater er det naturligvis også avgjørende at hele prosessen i forkant holder høy kvalitet.

2.4. Indikatorer for kvalitet

Arbeidsgruppen har ikke gått inn i diskusjonen om kunstnerisk virksomhet skal gi «telleanter» innenfor det nasjonale systemet for forskningsfinansiering. Den grundige gjennomgangen av temaet som Jørgensenutvalget foretok i sin utredning fra 2007, førte til at denne debatten ble lagt på is.

Vi har imidlertid et klart mandat om å drøfte mulige kriterier for kvalitet og eventuelle indikatorer for kvalitetsutvikling.

2.5. Om kunstnerisk virksomhet i NTNUs publiseringspolitikk

Strategidokumentet *Publiseringspolitikk 2014-2020* ble ferdigstilt før arbeidsgruppen avsluttet sitt arbeid med denne innstillingen. Vi har imidlertid hatt anledning til å spille inn synspunkter i arbeidet med strategien, slik at kunstnerisk virksomhet både er omtalt i dokumentet og viet spesifikke mål og

tiltak. Vi refererer her de viktigste formuleringene, med henvisning til sidetall i den trykte utgaven av publiseringspolitikken.⁹

- På samme måte [som vitenskapelig publisering] er kunstneriske resultater eller kunst uttrykk for den faglige virksomheten i kunstfagene som både viser kvaliteten i virksomheten og som danner utgangspunkt for formidling av resultater. (s. 4)
- Hvert år er det et stort og bredt omfang av kunstneriske resultater ved NTNU. Denne virksomheten er det behov for å dokumentere systematisk og kvalitetsbedømme, slik at vi kan synliggjøre den bedre internt ved institusjonen og ellers i samfunnet. Det er ingen enkel oppgave å foreta en objektiv kvalitetsvurdering av kunstneriske resultater, men det er like fullt viktig for å kunne se om vi når de mål vi setter oss også på dette feltet, og for den faglige utviklingen innen de kunstnerisk-estetiske fagene. (s. 6)
- Forskningstiden til de ansatte er en stor ressurs som må brukes godt. Det er en forventning om at vitenskapelige ansatte ved NTNU skal publisere sine resultater. På samme måte er det en forventning om at kunstnerisk virksomhet skal gi dokumenterte kunstneriske resultater. (s. 9)
- De kunstneriske miljøene ved NTNU har frembrakt en rekke utøvere og resultater i toppklasse, men både kvalitet og gjennomslagskraft varierer her som i andre fag. På samme måte som i forskning må kunstfagene være strategiske med hensyn til hvilke kanaler og arenaer kunsten formidles på, og hvilke internasjonale kvalitetsstandarder som gjelder. (s. 12)

Publiseringspolitikkenes mål og veivalg/tiltak knyttet til kunst og kunstnerisk virksomhet er oppsummert nedenfor. Arbeidsgruppen er i det store og hele tilfreds med hvordan NTNUs publiseringspolitikk omtaler kunstnerisk virksomhet. Samtidig gir dette dokumentet føringer for hvordan vi har arbeidet med mandatets hovedspørsmål – dokumentasjon og kvalitetsvurdering. Vi oppfatter det slik at dette ikke er spørsmål *om*, men *hvordan* vi skal implementere NTNUs publiseringspolitikk på kunstfeltet.

MÅL

- Forskningsaktivitet og kunstnerisk virksomhet ved NTNU gir dokumenterte resultater i form av vitenskapelige publikasjoner eller kunst/kunstneriske produkter.
- NTNU har kunstneriske resultater i internasjonal toppklasse.

VEIVALG/TILTAK

- [NTNU skal] sørge for at resultater av kunstnerisk virksomhet blir dokumentert og kvalitetsvurdert

⁹ *Publiseringspolitikk 2014-2020*, NTNU Kommunikasjonsavdelingen, oktober 2014.

- Ansatte som er tildelt ressurser til forskningsaktivitet eller kunstnerisk virksomhet ved NTNU har dokumenterte resultater i form av vitenskapelige publikasjoner eller kunst/kunstneriske produkter.
- [NTNU skal] sørge for at kunnskap om omfanget av publisering/kunstneriske resultater for den enkelte ansatte skal foreligge som grunnlag for dialog mellom ansatt og leder
- [NTNU skal] sette inn tilpassede tiltak i form av veiledning eller endring av arbeidsoppgaver, organisatorisk tilhørighet etc. for faglig ansatte uten dokumenterte resultater av forskning eller kunstnerisk virksomhet

3. Om kvalitet i kunst – innledende refleksjoner

Noen vil mene at det generelt er vanskelig å snakke om kvalitet i kunst, og ikke minst om kriterier for høy eller lav kvalitet. Arbeidsgruppen deler *ikke* en slik oppfatning; tvert imot har vi hatt gode og fruktbare diskusjoner om hvordan kvalitet kan og bør vurderes. Det skal ikke stikkes under stol at kvalitetsbegrepet er utfordrende for kunstfeltet, men prinsipielt er det ikke mindre problematisk å finne entydige indikatorer for kvalitet i forskning og vitenskapelig publisering. Høy siteringsfrekvens, for eksempel, er en indikator som normalt assosieres med høy vitenskapelig kvalitet, men som også kan skyldes at publiserte arbeider er blitt kritisert og gjendrevet av mange andre forskere.

Kvalitet i kunst må behandles atskilt fra spørsmålet om individuell smak og kollektiv popularitet. Avisanmelderes terningkast, publikumstilstrømning, seertall eller kommersiell suksess er i beste fall usikre indikatorer på kvalitet. Det samme gjelder priser og nominasjoner som i stor grad baserer seg på popularitet i et marked. Dette betyr ikke at resepsjonen av og responsen på et verk eller kunstnerisk resultat er irrelevant i en kvalitetsvurdering. På samme måte som kollegavurdering (*peer review*) står sentralt i kvalitetssikring av forskning og vitenskapelig publisering, er faglig kompetent kritikk relevant i kvalitetsvurderingen av kunstnerisk resultat. Stor oppmerksomhet i offentligheten omkring et kunstverk eller en fremføring kan si noe om ett aspekt ved kvalitet, nemlig kunstens evne til å engasjere publikum og være aktuell i samfunnsdebatten.

Kunstfeltet er vidt og det er neppe mulig å definere et fullstendig sett av kvalitetskriterier som er gjennomgående og gyldige for alle kunstformer. Bare innenfor én kunstart – for eksempel musikk – vil det eksistere ulike sjangere eller uttrykk som hver for seg krever forskjellige kvalitetsbegreper. Selv om vi begrenser oss til vurdering av konkrete kunstneriske *resultater* og unnlater å evaluere den forutgående prosessen (det kunstneriske utviklingsarbeidet), må vi anvende ulike kvalitetsbegreper. For igjen å bruke musikk som eksempel: det er noe annet å vurdere kvaliteten av en enkeltstående fremføring eller en konsert, enn av en plateinnspilling eller en komposisjon. På samme måte er det åpenbart forskjeller på en éngangs *performance* og en permanent skulptur. Dels trenger vi ulike metoder eller tilnærminger til kvalitetsbedømming, dels forskjellige kriterier.

Også i vitenskapen vurderes kvaliteten av forskningsresultater primært på fagets egne premisser. Det er følgelig vanskelig eller umulig å sammenligne kvalitet på tvers av disipliner. Likevel finnes det noen gjennomgående prinsipper i vitenskapen som er med på å skille god forskning fra dårlig. Det handler for eksempel om metode, etterprøvbarehet, redelighet, originalitet og så videre. Finnes det noen tilsvarende generiske trekk ved kunstnerisk virksomhet som kan benyttes for å vurdere kvaliteten av resultatene? Kunstfagene har naturligvis også sine teorier og metoder som inngår i fremstillingen av kunstverk eller danner grunnlag for en fremføring. Dels handler det om eksplisitt eller implisitt refleksjon over og kunnskap om den kunstneriske prosessen, dels om den håndverksmessige kompetansen som inngår i produktet. Begge deler er det mulig å bedømme kvaliteten av – for en kompetent fagfelle. Også originalitet, i den grad det er aktuelt, kan verdsettes med referanse til hva som ellers finnes av kunstneriske produkter på feltet. En slik vurdering er verken mer eller mindre subjektiv enn en tradisjonell *peer review* innen forskning.

Tidsaspektet er dessuten av stor betydning; i noen tilfeller vil den sanne kvaliteten av forskningsresultater først vise seg lenge etter at de ble oppnådd og publisert. Det samme gjelder – og kanskje i enda større grad – kunst. Samtidens resepsjon av et kunstverk er en upålitelig indikator for kvalitet i et historisk perspektiv.

4. Dokumentasjon av kunstnerisk produksjon

4.1. Behovet for dokumentasjon

Kunstnerisk virksomhet er en integrert del av NTNUs faglige bredde innen utdanning, forskning, utvikling, formidling og nyskaping. På linje med all annen faglig virksomhet er også kunstfagene underlagt formelle krav til rapportering om og redegjørelse for aktiviteten. I noen tilfeller kan det være krevende å dokumentere resultater av kunstnerisk produksjon, blant annet fordi rapporteringskategoriene ofte er tilpasset tradisjonell akademisk virksomhet og ikke synes relevante for kunstfeltet. Prinsipielt er det imidlertid ikke andre eller mindre behov for dokumentasjon innen kunstfagene enn det som gjelder for universitetets øvrige fag og disipliner. I bunn og grunn handler det om at fagmiljøene skal kunne redegjøre for hvordan tildelte ressurser blir benyttet og vise at den faglige virksomheten holder tilstrekkelig høy kvalitet.

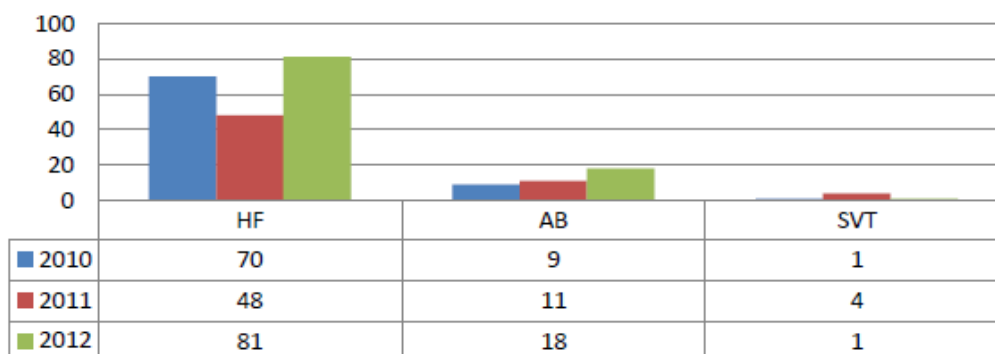
God dokumentasjon omkring resultatene av den kunstneriske virksomheten er viktig av flere grunner. For det første er størst mulig åpenhet om universitetets faglige aktivitet og allmenn tilgang til kunnskap et etablert prinsipp i academia – og sterkt understreket i NTNUs publiseringspolitikk. Dette inkluderer også innsyn i hvordan offentlige midler brukes. For det andre er pålitelig dokumentasjon en forutsetning for å utøve styring og ledelse. Kunnskap om virksomheten over tid trengs for å drive faglig utvikling, inkludert medarbeiderutvikling. For det tredje er dokumentasjon nødvendig for etterprøvbare resultater, for eksempel for å avklare opphavsrett, lage verkoversikter og lignende. Etterprøvbarehet er et vesentlig element for å kunne vurdere kvalitet. Sist, men ikke minst er dokumentasjon utgangspunktet for synliggjøring og profilering av den kunstneriske virksomheten overfor samfunnet og internt ved universitetet.

4.2. Registrering av kunstnerisk produksjon i CRISTin

Helt siden etableringen av publikasjonsdatabasen FRIDA i 2003 og arvtakeren CRISTin i 2010 har det vært mulig å registrere resultater av kunstnerisk virksomhet og utviklingsarbeid. Det er imidlertid åpenbart at det gjennom årene har vært en massiv underregistrering, og trolig også en viss feilregistrering i databasene. Dette har utvilsomt flere årsaker. Dels har registreringskategoriene vært mangelfulle og dårlig tilpasset de forskjellige kunstneriske produktene. Dels har de ansatte opplevd det som tungvint, tidkrevende og i stor grad irrelevant å registrere sin kunstneriske produksjon i den nasjonale databasen. Den lave motivasjonen skyldes nok også at kunstnerisk virksomhet ikke har hatt «tellekanter», det vil si gitt publiseringspoeng som fra 2005 gir uttelling i form av bevilgninger fra Kunnskapsdepartementet. Her er kunstnerisk virksomhet i samme båt som allmennrettet formidling, som trolig også er underregistrert på grunn av manglende økonomiske insentiver. Det har også vært en problemstilling at grensen mellom kunstnerisk virksomhet og formidling ikke har vært eller er krystallklar.

I en analyse av publisering ved NTNU, som Randi Tyse Eriksen ved Universitetsbiblioteket har gjennomført, er det gjengitt antall registreringer i CRISTin knyttet til kunstnerisk produksjon i perioden 2010-2012. Tellingen omfatter «[...] et mangfold av aktiviteter: film- teater- og musikkproduksjoner, kunst- og billedmateriale og arkitektoniske verk. HF- og AB-fakultetene er

naturlig nok de dominerende produsentene. Alle typer utstillinger er tatt med under formidling, noe som spesielt har konsekvenser for antall bidrag for AB-fakultetet [...].»¹⁰

Eriksen kommenterer tallene slik: «CRISTin er ikke en database som dokumenterer denne virksomheten på en særlig god måte, verken med hensyn til denne virksomhetens art eller med tanke på fullstendighet i registrering». Dette er nok et understatement – vi har all grunn til å tro at registreringene overhodet ikke avspeiler omfanget av kunstnerisk produksjon og utviklingsarbeid ved NTNU. Problemet er imidlertid at vi ikke har alternative registreringssystemer som kan gi et bedre og mer fullstendig bilde.

Denne situasjonen er naturligvis ikke unik for NTNU, men en nasjonal problemstilling. Den er da også blitt tatt opp av Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid (NRKU), som er en fagstrategisk enhet under Universitets- og høyskolerådet (UHR). I 2013 sendte NRKU et brev til Kunnskapsdepartementet med forslag om endringer i vedtektene for og registreringsrutinene i CRISTin.¹¹ Med hensyn til endringer i CRISTin for registrering av kunstnerisk utviklingsarbeid (KU), la NRKU ved en rapport fra en arbeidsgruppe under rådet. Rapporten foreslår en rekke konkrete endringer både i publikasjonsmodulen og prosjektmodulen, og har også råd om hvordan KU kan registreres, inkludert utkast til registreringsskjema. Et hovedgrep er å endre dagens hovedkategori *Kunstnerisk produksjon* til *Kunstnerisk resultat*, som omfatter disse ni underkategoriene:

- Visuell kunst
- Design
- Musikk
- Scenekunst
- Film
- Skjønnlitteratur/skrivekunst
- Arkitektur
- Kunstnerisk stipendiatprosjekt – sluttresultat
- Annet

¹⁰ *Publisering ved NTNU 2010-2012. Analyse av vitenskapelig publisering, kunstnerisk virksomhet og formidling.* Randi T. Eriksen, NTNU UB, 2013, s. 16 (figur 3.2).

¹¹ Brev fra NRKU til KD, 12.11.2013.

Vi går ikke inn på detaljene i forslaget, men konstaterer at dersom endringene blir gjennomført, vil CRISTin bli et langt bedre registreringsverktøy for kunstnerisk virksomhet. Ikke minst vil det være klargjørende å få en ny hovedkategori 10. – Kunstnerisk resultat. Et utdrag av brevet med overordnede prinsipper for registrering er lagt ved denne utredningen (vedlegg).

Som nevnt ovenfor (se 2.3), har arbeidsgruppen lagt vekt på nettopp resultatene av kunstnerisk virksomhet med hensyn til dokumentasjon og kvalitetsbedømming.

Det er fortsatt uklart når endringene i CRISTin blir implementert. Så vidt vi har brakt på det rene, er CRISTin-organisasjonen positive til å foreta dem. En versjon 2.0 av CRISTin er under utvikling, men vi har ikke sikker informasjon om hvilken prioritet revisjon av publiseringsmodulen har, ut over visse signaler om implementering i 2017. Vår vurdering er at NTNU og de aktuelle fagmiljøene må slutte helhjertet opp under registrering av kunstneriske resultater og utviklingsarbeid i CRISTin, så langt det er praktisk mulig. Vi kan imidlertid ikke vente på et perfekt nasjonalt system; NTNU har behov for bedre dokumentasjon nå, ikke minst som grunnlag for arbeidet med å sikre høy kvalitet. Derfor trenger vi egne registreringsrutiner som er egnet for formålet.

4.3. Dokumentasjon og synliggjøring ved NTNU i dag

Bortsett fra CRISTin, finnes det ikke noe felles administrativt system ved NTNU for dokumentasjon av kunstneriske resultater. Med de manglene CRISTin har, er det derfor ikke mulig å fremskaffe enhetlige data som grunnlag for statistikk eller rapportering. De enkelte fagmiljøene har rutiner for å registrere resultater av sin kunstneriske virksomhet, men disse er innbyrdes forskjellige og utgjør på ingen måte noe samlet informasjonssystem. Dokumentasjonen fremstår som nokså tilfeldig og usystematisk. Fagmiljøene synliggjør også i ulik grad kunstneriske resultater internt og eksternt, for eksempel i form av årsrapporter, nyheter på nett, utstillingskataloger og lignende. Til sammenligning har for eksempel Norges Musikkhøgskole utarbeidet et eget «KU-skjema» for obligatorisk årlig registrering av resultater, og tilbyr også bistand til registrering i CRISTin, formidling og publisering.¹²

Informasjonen om den kunstneriske virksomheten på NTNUs eksterne nettsider er i beste fall ufullstendig, i verste fall fraværende. Det gjelder så vel instituttene egne nettsider som NTNUs overordnede sider. Den manglende synliggjøringen av kunstfeltet på NTNUs nettsider står i skarp kontrast til forskningen, der både grunnenheter, fakultetene og NTNU sentralt har satt inn store ressurser på informasjon og profilering de senere årene. Sett utenfra kan det rett og slett være vanskelig å få øye på de kunstfaglige miljøene ved NTNU gjennom presentasjonen på nett. Det er en diskrepans mellom retorikken om kunst og kunstnerisk virksomhet som «en viktig del av NTNUs profil» og den faktiske profileringen av fagmiljøene i vår eksterntkommunikasjon. Dette er et problem i seg selv.

I tillegg til størrelsesforholdet kan det være kulturelle forskjeller som gjør at den kunstneriske virksomheten slår mindre gjennom enn forskning i NTNUs profilering. Kunst retter seg i større grad mot det allmenne publikum enn forskning gjør, og opptrer bokstavelig talt på andre arenaer. Da er det kanskje naturlig at innsats med hensyn til synliggjøring retter seg mot disse arenaene snarere enn

¹² Se http://nmh.no/ansatte/fou/fou/fou-rapportering_og_cristin.

mot den mer akademiske målgruppen for NTNUs institusjonelle kommunikasjon. Det behøver imidlertid ikke være, og bør nok heller ikke være noen motsetning her. Så vel institusjonen som de enkelte miljøene selv har en interesse av at den kunstneriske virksomheten er en tydelig og selvsagt del av NTNUs profil. Skal dette bli en realitet, må det finnes lett tilgjengelig og oppdatert dokumentasjon av den kunstneriske virksomheten og resultatene av den.

4.4. Forslag til nye registreringsrutiner

Som nevnt ovenfor (kap. 4.2) anbefaler vi at CRISTin benyttes systematisk til registrering av resultater så langt det er mulig og hensiktsmessig. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig som dokumentasjonsgrunnlag, verken for kvalitetsvurdering eller profilering og kommunikasjon. Vi kommer altså ikke utenom egne rutiner for registrering som er tilpasset den kunstneriske virksomheten og de spesielle behov NTNU har. Det vil oppleves som – og vil utvilsomt innebære – merarbeid for fagmiljøene. Målet må derfor være å etablere rutiner som er effektive og ubyråkratiske, og som fokuserer bare den informasjonen og dokumentasjonen som trengs for formålet – verken mer eller mindre.

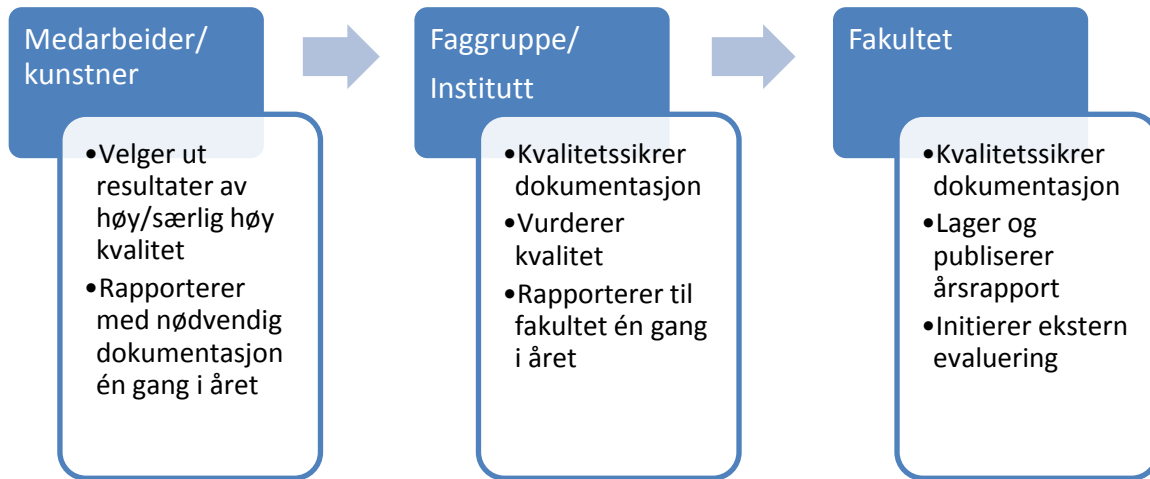
Hovedemnet for denne utredningen er kvalitet. En totalregistrering av den kunstnerisk virksomheten er verken ønskelig eller nødvendig når formålet i første rekke er å dokumentere resultater av høy eller særlig høy kvalitet. Vi er altså ute etter en delmengde av den samlede kunstneriske virksomheten, nemlig de presumtivt viktigste resultatene (verk eller fremføring). Dette innebærer utvelgelse på grunnlag av en kvalitetsvurdering som etter vårt syn må skje i flere ledd. Vi kommer tilbake til kriterier og standarder for kvalitetsvurdering nedenfor (kap. 5). Her skal vi gjøre rede for de premisene vi mener må ligge til grunn for registreringen, og skissere en rutine for hvordan den kan finne sted.

Premisser

- Vurdering og registrering av resultater må ta utgangspunkt i fagets/kunststartens egne, internasjonalt anerkjente standarder for kvalitet.
- Kunstneren selv må i første hånd ta ansvaret for å velge ut de resultatene som hun eller han mener er registreringsverdige i denne sammenhengen, det vil si resultater som holder høy eller særlig høy kvalitet.
- Resultater som registreres må dokumenteres på en måte som gjør dem ettersporebare. Det gjelder både selve verket/fremføringen og eventuell resepsjon/fagfelleevaluering. Egnede dokumentasjon vil variere med kunstart og måten resultatet er publisert på – for eksempel i form av foto, opptak, anmeldelser, kritikker eller lignende.
- Registrering av resultater må kvalitetssikres gjennom en behandling i flere ledd, mest mulig uavhengig av hverandre, tilsvarende en *peer review*-prosess. Vurderingen kan knytte seg til både kvaliteten av dokumentasjonen og av selve resultatet, forutsatt at vurderingen skjer av kompetente personer.
- Registreringsrutinene må være så enkle og ubyråkratiske som mulig, men samtidig ivareta krav til etterrettelighet og etikk. Det må defineres minstekrav til dokumentasjon.

Vi tenker oss altså en registreringsrutine som bygger på egenrapportering i første instans og minst ett ledd med kvalitetssikring. Vi forutsetter at prosessen er transparent i den forstand at kriteriene er

åpent tilgjengelige og kjent, at kravene til dokumentasjon er tydelige og vurderingene etterprøvbare. Figuren nedenfor illustrerer prosessen skjematisk.

I dette eksempelet har prosessen tre ledd: 1) medarbeiderens egevaluering og rapportering; 2) faggruppens eller instituttets kvalitetssikring og rapportering; 3) fakultetets kvalitetssikring og rapportering. Vi skal utdype disse leddene noe.

Medarbeideren

Vi legger til grunn at den enkelte kunstneriske medarbeider selv er den nærmeste til å vurdere hvilke resultater av årets produksjon som holder høy eller særlig høy kvalitet. Til hjelp i vurderingen kan det finnes en åpen guide, et sett med retningslinjer og kriterier for kvalitet (se kap. 5), men i de fleste tilfeller er nok medarbeiderne sine egne tøffeste kritikere, slik at risikoen for overrapportering trolig er liten. Eventuelt kan fagmiljøet vurdere å sette en antallsbegrensning. Det er her snakk om *publiserte* resultater, det vil si verk eller fremføringer som er eller har vært tilgjengelige for en større eller mindre offentlighet. Den dokumentasjonen som kreves må både omfatte selve resultatet og publiseringen, og den må være etterprøvbare. Private og ikke allment tilgjengelige verk eller fremføringer faller derfor utenfor registreringen, uansett antatt kvalitet.

Faggruppe/institutt

Den enheten som mottar egenrapportene (faggruppe/institutt) kvalitetssikrer dokumentasjonen, det vil si kontrollerer at alle relevante opplysninger er med og at registreringen tilfredsstillende oppfyller kravene til etterprøvbarehet. Dette er primært en administrativ kontroll. Etter som enheten også består av kompetente fagfeller, må dette leddet også kunne foreta en faglig-kvalitativ vurdering av resultatene, på grunnlag av åpent tilgjengelige kriterier. Dette kan føre til at noen registrerte resultater blir avvist fordi de er under den terskelen som er satt. Som ved enhver faglig evaluering er det en utfordring å være «objektiv», men vi har tillit til at fagmiljøene har personale med nødvendig kompetanse og integritet til å foreta slike vurderinger. Det vil være hensiktsmessig at en komité eller utvalg med forankring i instituttledelsen tar ansvar for kvalitetssikringen.

Fakultet

Fakultetet mottar en rapport som allerede er kvalitetssikret av instituttet, både med hensyn til dokumentasjon og kvaliteten av de kunstneriske resultatene. Ytterligere kvalitetssikring kan synes unødvendig, men i og med at fakultetet er ansvarlig for videre rapportering til NTNU (tertiel- og årsrapport), må dette leddet forsikre seg om at dokumentasjonen er i orden. Det kan også være slik at fakultetet ønsker å legge på et ekstra «filter», for eksempel definere en egen standard for hva som skal rapporteres videre, kategorisere resultatene på spesielle måter eller lignende. Den viktigste kvalitetssikringen over tid vil imidlertid være at fakultetet tar initiativ til ekstern og/eller uavhengig evaluering med jevne mellomrom. Evalueringer kan enten være omfattende (et helt fagmiljø over tid) etter mønster av Forskningsrådets fagevalueringer eller mer begrenset i form av «stikkprøver» i faggruppers produksjon. Poenget er å få et eksternt blikk på om fagmiljøets kvalitetsvurderinger står seg overfor anerkjente nasjonale og internasjonale standarder.

Rutinen forutsetter rapportering én gang i året, og fristene må samstemmes med øvrig årsrapportering ved NTNU. Det er et poeng å ha data tilgjengelig i forbindelse med produksjonen av NTNUs årsrapport til Kunnskapsdepartementet som normalt skjer i februar-mars. Det bør utarbeides nettbaserte registreringsskjema med mulighet for opplasting av dokumentasjon i ulike formater, samt standarder/maler for rapportene på institutt- og fakultetsnivå, slik at selve registrerings- og rapporteringsprosedyren blir så lite arbeidskrevende som mulig. Det må videre defineres kategorier for kunstneriske resultater som gjør sammenligninger over tid mulig; én løsning er å benytte kategoriene NRKU har foreslått overfor CRISStin, slik at overgangen blir smidig når den nye versjonen av CRISStin tas i bruk. Dette er kategorier kunstfagene selv har definert og som derfor må antas å ha legitimitet i fagmiljøene (se 4.2 ovenfor og vedlegg).

De data og resultater institutt, fakultet og NTNU får tilgang til gjennom en slik registrering vil gi verdifull informasjon som kan benyttes i flere sammenhenger. Dels vil dette være viktig styringsinformasjon for ledelsen i forbindelse med fagutvikling, medarbeiderutvikling og generelt kvalitetsarbeid. Dels vil det gi et godt grunnlag for profilering, ekstern og intern kommunikasjon. Dersom informasjonen formateres på en hensiktsmessig måte, vil det også være mulig å generere publiseringslister og CV'er for de enkelte medarbeiderne som for eksempel kan brukes på deres hjemmesider på nettet. Over tid vil rapportene utgjøre et arkiv over kunstneriske resultater på høyt nivå, noe som vil være nyttig i forbindelse med eksterne evalueringer, prosjektsøknader, publikasjoner av ulike slag og så videre. For at den medfølgende dokumentasjonen skal kunne bevares trygt for ettertiden, bør den lagres i NTNUs institusjonelle arkiv (*NTNU Open*) og – så langt det er mulig – gjøres åpent tilgjengelig (*open access*). Universitetsbiblioteket legger til rette for arkivering av mange forskjellige formater, også lyd og bilde.

5. Kriterier og standarder for kvalitet

Vi har innledningsvis (kap. 3) reflektert kort over kvalitet i kunst og konstatert at det er vanskelig, men ikke umulig å etablere kriterier. Vår tilnærming er at kvalitetsbegrepene er forskjellige kunstartene imellom, og at det derfor – helt parallelt med forskning – må defineres kriterier ut fra fagenes egenart. Samtidig bør det være mulig å finne noen gjennomgående kvalitetskriterier for kunstfeltet. NTNUs begrepsbruk knyttet til kunstnerisk virksomhet omfatter både det kunstneriske utviklingsarbeidet (KU) som leder frem til et produkt, og selve resultatet – verket eller fremføringen. Gjennomgående kriterier vil være mest relevante når det gjelder kvalitet av resultatet, men kan også omfatte utviklingsarbeidet som ligger forut. I mange sammenhenger er det vanskelig å skille de to og dessuten fruktbart å foreta en samlet vurdering av prosess og resultat.

Det er hensiktsmessig å skille begrepsmessig mellom kriterier og standarder, selv om termene gjerne blir brukt synonymt i dagligtalen.¹³ Med kriterier mener vi her det som er relevant å vurdere med hensyn til kvalitet av et kunstnerisk resultat, mens standard sier noe om nivå.

5.1. Hva er en kvalitetsindikator?

Det ligger i navnet at en kvalitetsindikator gir en *pekepinn* på kvalitet; den er ikke (nødvendigvis) et objektivt mål for kvalitet. Vanligvis er indikatorer kvantitative. Det kan være vanskelig å finne gode kvantitative uttrykk for kvaliteten av kunstneriske resultater. Opplagstall, publikumstilstrømning, antall avspillinger og så videre – slike størrelser er dårlig egnet som kvalitetsindikatorer. I styrings- og planleggingsøyemed er hensikten med indikatorer først og fremst å få et mål på *utvikling*. Ved å følge en indikator over tid skal vi få et inntrykk om det går opp eller ned, godt eller dårlig. Dette kan i sin tur gi opphav til å sette inn tiltak for å motvirke en negativ utvikling eller forsterke en positiv.

Vi vil ikke avvise at også kvantitative mål kan være relevante for vurderingen av den samlede kunstneriske virksomheten. Omfanget av produksjon er for eksempel en interessant størrelse i noen sammenhenger, i den grad det sier noe om aktivitetsnivå og produktivitet over tid. Høy aktivitet og stor produksjon er i det minste en indikator (i betydningen pekepinn) på ett aspekt ved kvaliteten av fagmiljøet. Stor produksjon av «dårlig» kunst er på den annen side gjerne en indikator på lav kvalitet, og spesielt ved en institusjon som tar mål av seg til å være internasjonalt fremragende. Vi ser ikke behov for å utrede slike kvantitative, produksjons- og produktivetsorienterte indikatorer videre; dette er målinger fagmiljøene uansett foretar som ledd i virksomhetsstyringen.

Skal en kvalitetsindikator fungere i den sammenhengen vi snakker om her, må det etableres noen terskelverdier. Det er nærliggende å trekke paralleller til det norske tellekantsystemet for vitenskapelig publisering der en publikasjon rangeres i en av tre kategorier: a) ikke-vitenskapelig, b) vitenskapelig på kvalitetsnivå 1 og c) vitenskapelig på kvalitetsnivå 2. Som Jørgensenutvalget viste, lar ikke dette systemet seg uten videre overføre til kunstfeltet, men prinsipielt er det mulig å tenke seg en rangering også av kunstneriske resultater i to (eller flere) nivåer. Det er naturligvis av særlig interesse å identifisere robuste kriterier for å kunne klassifisere et kunstnerisk resultat som høy eller særlig høy kvalitet i henhold til en gitt standard. Den tilhørende indikatoren vil da være et uttrykk for

¹³ *Kriterier og skjønn i evaluering. En kasusstudie i utøvende musikkutdanning.* NOKUT, oktober 2010, s. 7 f.

hvor stor andel av den samlede produksjonen som er på høyt og særlig høyt nivå. Gitt at kriteriene er robuste (det vil si ligger fast over tid og er kjente), er dette en indikator som kan si noe om kvalitetsutviklingen, og som er relevant på individ-, enhets- og fakultetsnivå.

Utfordringen er å etablere kriterier for kvalitet som har tilstrekkelig legitimitet både i de kunstneriske fagmiljøene selv og i NTNU som institusjon. Noen av trekkene ved tellekantsystemet for vitenskapelig publisering kan ha overføringsverdi. Terskelen for at en publikasjon skal regnes som vitenskapelig, er at den er fagfelleurdert. I praksis betyr det at den kanalen som publiserer arbeidet (et forlag, et tidsskrift) har et troverdig system for *peer review*. En mindre andel av kanalene innen hvert fagfelt (om lag 20 %) har status som kvalitetsnivå 2, basert i det vesentlige på siteringsfrekvens. Skal en slik tankegang kunne overføres på kunstfeltet, må vi først undersøke om det finnes adekvate former for fagfellevurdering og om det er mulig å identifisere kanaler som holder særlig høy kvalitet.

5.2. Fagfellevurdering i kunstfeltet

Fagfellevurdering finner allerede sted i kunstfeltet, både formelt og uformelt. Ved universiteter og høyskoler foretas det stadig vurdering av kunstnerisk produksjon i forbindelse med ansettelse, opprykkssøknader, ulike prosjektsøknader, eksamener, prøver og så videre. Utenfor institusjonene skjer det jurying av verk eller fremføringer i konkurranser av ulike slag som innebærer en form for fagfellevurdering. Det samme kan være tilfellet, men ikke nødvendigvis, i forbindelse med invitasjoner til utstillinger, konserter, festivaler og så videre. I den grad et kunstnerisk produkt blir underkastet en profesjonell, kompetent og uavhengig vurdering, kan vi snakke om en fagfellevurdering på linje med *peer review* innenfor forskningsfeltet.

I vår sammenheng vil denne typen fagfellevurderinger være tjenlige som dokumentasjon av kvalitet i et kunstnerisk produkt eller resultat. Slike vurderinger inneholder imidlertid ikke alltid en gradering eller karakter i form av lav, middels eller høy kvalitet. Vurderingene må altså selv evalueres med hensyn til om de rettfærdiggjør en klassifisering av det kunstneriske resultatet som høy eller særlig høy kvalitet i forhold til en viss standard.

I den modellen for registrering av kunstneriske resultater vi har foreslått ovenfor (kap. 4), skjer den første silingen av kunstneren/medarbeideren selv. I noen tilfeller vil de resultatene hun eller han fremmer kunne understøttes av fagfellevurderinger, i andre tilfeller ikke. På trinn 2 i prosessen, ved faggruppe/institutt, skjer en ny vurdering, både av dokumentasjonen og av selve resultatet. Finnes det ingen adekvat fagfellevurdering av resultatet før, må den foretas nå. På trinn 3, fakultetsnivået, foregår det i vår modell ingen kontinuerlig fagfellevurdering, bare en formell kontroll av dokumentasjon. Fakultetet bør imidlertid iverksette eksterne evalueringer med jevne mellomrom for å sikre at kvalitetsvurderingene er konsistente i tid og rom

5.3. Anerkjente kanaler og arenaer for kunst

Innenfor forskningsverdenen finnes det et utall mulige kanaler for vitenskapelig publisering. Kanalene har ulik prestisje basert på mer eller mindre objektive kriterier som siteringsfrekvens og gjennomslag (*impact*), men også på nokså vage forestillinger om status og tradisjon. De fleste erkjenner at publisering i en prestisjefylt kanal ikke er en garanti for kvalitet på høyeste nivå. På den annen side er konkurransen om plass i disse kanalene så sterk og kvalitetssikringen så nitid at bare

det beste kommer gjennom – stort sett. Dette ligger til grunn for rangeringer, har innflytelse på evalueringer og danner utgangspunkt for tellekantsystemer av ulike slag, som for eksempel det norske.

En tilsvarende flora av kvalitetssikrede publiseringskanaler finnes ikke for kunstfeltet, og det eksisterer ingen formelle rangeringskriterier. Likevel er det utvilsomt kanaler og arenaer for de ulike kunstformene som har særlig prestisje og som blir assosiert med jevnt høy kvalitet. Det kan dreie seg om spesielle festivaler, utstillinger, konkurranser, gjestespill hos kjente ensembler, internasjonale priser, utgivelser på renommerte plateselskaper og lignende. Parallelt med forskning kan det også være forlag og tidsskrifter innen kunstfeltet som holder spesielt høy kvalitet. Vi går ikke inn på konkrete eksempler i denne utredningen; her må fagmiljøene selv identifisere de aktuelle kanalene og arenaene. Poenget er at dette kan være momenter som inngår i kvalitetsvurderingen av kunstneriske resultater og i dokumentasjonen.

5.4. Kriterier for kvalitet

Hva er relevante faktorer i vurderingen av kunstnerisk kvalitet, og hvordan skal evalueringen skje? Konteksten for publiseringen av det kunstneriske resultatet er relevant informasjon – kanal/arena, resepsjon, betydning/virkning (*impact*) og så videre. Vi mener likevel fagfellevurderingen må ha en sentral plass når det gjelder å fastslå kvalitetsnivå. Å skulle skille ut resultater som holder høy eller særlig høy kvalitet, innebærer alltid et subjektivt skjønn. Den eller de som utøver dette skjønnnet må selvsagt være kvalifiserte, kompetente og ha faglig integritet. For at terskelverdien (standard) skal være stabil over tid, kreves det faste og åpent tilgjengelige kriterier for hvordan vurderingen foregår. Som nevnt må kriteriene være forankret i den enkelte kunstart og avspeile fagenes interne standarder for kvalitet. Dette er ikke til hinder for at det også kan finnes gjennomgående kvalitetskriterier.

Selv om vi her fokuserer kvalitet av kunstneriske resultater, ikke KU i sin fulle bredde, kan det være instruktivt å se på den evalueringsformen *Program for kunstnerisk utviklingsarbeid* benytter for å vurdere prosjektsøknader.¹⁴ Søknader til programmet må fylle visse formelle krav før de kan bli vurdert av et ekspertpanel. Evalueringen er delt inn i fem hovedområder med tilhørende kriterier:

1. Artistic issues and project goals
2. Context
3. Work methods
4. Communication, presentation and dissemination
5. Project management and resources

Det er også et sjettede område, kalt «Additional qualities», som kan bli vurdert. En stor del av evalueringskriteriene er knyttet til selve prosjektgjennomføringen og organiseringen av det kunstneriske utviklingsarbeidet, men noen har også relevans for vurdering av kvalitet generelt og

¹⁴ Norwegian Artistic Research Programme: Guidelines for the Project Programme. Vedtatt av programstyret 10. April 2014.

resultater spesielt. Nedenfor følger et utdrag av de kriteriene vi mener kan være interessante i vår sammenheng.

1. Artistic issues and project goals	<ul style="list-style-type: none"> – The project’s artistic core; – The project’s delimitation, intentions and expected artistic results; – The project’s potential to break new ground.
2. Context	<ul style="list-style-type: none"> – The project’s contribution to relevant artistic discourses, nationally and internationally; – How the project is integrated with the institution’s academic environment and strategy;
3. Work methods	<ul style="list-style-type: none"> – Which artistic and methodological challenges/risk factors the project will involve.
4. Communication, presentation and dissemination	<ul style="list-style-type: none"> – How different aspects of the artistic results will be presented and communicated
5. Project management and resources	<ul style="list-style-type: none"> – How the project will be incorporated into the institution’s organisational structure in order to ensure progress and academic quality?
6. Additional qualities	<ul style="list-style-type: none"> – Does the project have an interdisciplinary dimension? – Does the project cooperate with other academic environments?

Disse kriteriene lar seg neppe overføre direkte til en vurdering av kunstneriske resultater, men de berører noen sentrale aspekter ved kvalitet: kunstnerisk kjerne, originalitet, relevans, metode, formidling og så videre. Evalueringen følger dessuten et kjent skjema: et utvalg av vurderingsfelt som hver har et sett med mer spesifikke kriterier.

Ansvar for å etablere et kriteriebasert evalueringsopplegg og rutiner for intern fagfelleevaluering må primært ligge i de fagmiljøene som kjenner kunstfeltet. Vi vil likevel skissere en enkel mal som miljøene kan tilpasse eller bruke som utgangspunkt. Malen er ikke spesifikk for de enkelte kunstartene, men generisk i formen. De foreslåtte kvalitetskriteriene må altså oppfattes som eksempler og er på ingen måte uttømmende.

Vurdering av kunstnerisk resultat

Kvalitetsområde	Kvalitetskriterier
Resultat	<ul style="list-style-type: none"> - Originalverk/førstegangs fremføring? - Organisasjon/institusjon ansvarlig for publisering - Initiativtaker for publisering: oppdrag, invitasjon - Omfang/varighet av det publiserte kunstneriske produktet
Publisering	<ul style="list-style-type: none"> - Publiseringsform - Nasjonal eller internasjonal arena/kanal? - Utbredelse, tilgjengelighet
Vurdering og mottakelse	<ul style="list-style-type: none"> - Kvalifiserte anmeldelser, vurderinger eller kritikk - Annen offentlig omtale
Gjennomslag og betydning	<ul style="list-style-type: none"> - Referanser i nasjonale og internasjonale faglige media - Originalitet, nyskapende virksomhet - Resultatets plassering i forhold til «kunstfronten», dvs. internasjonalt ledende kunstnerisk praksis
Metode, arbeid	<ul style="list-style-type: none"> - Anvendt metode/teknikk - Investert arbeidsinnsats bak resultatet
Annet	<ul style="list-style-type: none"> - Tverrfaglig dimensjon

5.5. Standarder for høy og særlig høy kvalitet

Det finnes ingen anerkjent «gullstandard» for kvalitet i kunst, og det er en realitet at oppfatningen av kvalitet endrer seg over tid. Det pågår dessuten en kontinuerlig teoretisk diskusjon om kvalitet er en egenskap ved objektet/verket selv, en egenskap ved prosessen som frembringer resultatet eller konteksten det presenteres i – eller en kombinasjon av disse. Vi tar ikke stilling i denne debatten, men konstaterer at kvalitetsbegrepet er dynamisk og kontekstavhengig.

I NTNUs strategi 2011-2020 *Kunnskap for en bedre verden* er det formulert som et mål at «[all] forskning og kunstnerisk virksomhet holder høyt internasjonalt nivå, og flere vitenskapelige og kunstneriske miljøer er i internasjonal toppklasse.»¹⁵ Ambisjonen er tydelig nok, men hva som faktisk er «høyt internasjonalt nivå» er ikke like klart, verken på forsknings- eller kunstfeltet. En rimelig tolkning kan være at NTNUs kunstneriske virksomhet skal stå seg godt sammenlignet med tilsvarende institusjoner med kunstutdanning internasjonalt. Det betyr at resultatene av vår virksomhet skal hevde seg godt i en tenkt eller reell internasjonal evaluering eller konkurranse. Dette oppfatter vi som terskelverdien, på samme måte som søknader til EU om forskningsprosjekter må passere en *threshold* for å bli vurdert for finansiering. Den pragmatiske tilnærmingen til kvalitet blir dermed å definere hva som er standarden.

Selv om hensikten ikke er å kopiere tellekantsystemet for vitenskapelig publisering, kan det likevel være formålstjenlig å benytte prinsippet med inndeling i to kvalitetsnivåer, der øverste nivå er

¹⁵ *Kunnskap for en bedre verden* NTNU 2011, s. 15.

forbeholdt kunstneriske resultater av særlig høy kvalitet. Terskelen for å bli vurdert som *høy* eller *særlig høy kvalitet* bør for det første være at det kunstneriske resultatet er offentliggjort for en større allmennhet, i en formell eller profesjonell sammenheng med (i prinsippet) åpen tilgang. Derne må resultatet være eller bli gjort til gjenstand for en uavhengig vurdering av kompetente personer. Uavhengig betyr i denne sammenheng habil etter vanlige regler for habilitet, og utelukker ikke at vurderingen skjer i kunstnerens/medarbeiderens fagmiljø. Dersom verket eller fremføringen blir ansett å holde et kvalitetsnivå som tilsvarer god norsk/nordisk standard innenfor feltet, er det rimelig å klassifisere resultatet som *høy kvalitet*.

For å bli vurdert som *særlig høy kvalitet* bør det kunstneriske resultatet være fremragende i forhold til et opplevd gjennomsnitt. Resultatet bør kunne hevde seg godt i en internasjonal kontekst, og dette må kunne dokumenteres eller sannsynliggjøres. Indikasjoner kan være priser, plassering i internasjonale konkurranser, publisering gjennom prestisjefylte kanaler/arenaer, autoritative vurderinger og lignende. I fravær av slike indikatorer må fagfellevurderingen legge til grunn at en tenkt internasjonal evaluering ville klassifisere resultatet på en karakterskala mellom *very good* og *excellent/outstanding*.

Listen for øverste nivå ligger altså høyt – og bør gjøre det, med tanke på NTNUs strategiske mål om å være internasjonalt fremragende. Til sammenligning kan det være instruktivt å se hva slags kvalitativ beskrivelse det britiske *Arts & Humanities Research Council* benytter for å gradere søknader om forskningsprosjekter innen humaniora og kunstfag.¹⁶ Selv om dette ikke er beregnet på vurdering av *resultater* av forskning eller kunst, sier det noe om kravene som stilles for å oppnå karakterene 4 (*very good*), 5 (*excellent*) eller 6 (*outstanding*). Det er også verdt å merke seg at vurderingen skjer i henhold til gitte kriterier.

AHRC Peer Review grading scale

Grade 4 – very good	Grade 5 - excellent	Grade 6 - outstanding
A very good proposal demonstrating high international standards of scholarship, originality, quality and significance. It meets all the assessment criteria for the scheme. It provides good evidence and justification for the proposal and management arrangements are clear and sound.	A proposal that is internationally excellent in all of the following: scholarship, originality, quality, and significance. It fully meets or surpasses all the assessment criteria for the scheme. It provides full and consistent evidence and justification for the proposal, and management arrangements are clear and convincing. It should be funded as a matter of priority, but does not merit the very highest priority rating.	An outstanding proposal that is world-leading in all of the following: scholarship, originality, quality, and significance. It fully meets all the assessment criteria for the scheme and excels in many or all of these. It provides full and consistent evidence and justification for the proposal, and management arrangements are clear and convincing. It should be funded as a matter of the very highest priority.

¹⁶ <http://www.ahrc.ac.uk/Funding-Opportunities/Research-funding/RFG/Peer-Review-grading-scale/Pages/Peer-Review-grading-scale.aspx>

6. Tilråding

Arbeidsgruppen fikk et todelt utredningsoppdrag fra rektor. For det første ble vi bedt om å foreslå et system som sikrer pålitelig og regelmessig dokumentasjon av arkitektonisk og kunstnerisk virksomhet ved NTNU, og for det andre ble vi bedt om å vurdere om det finnes anvendelige kriterier for kvalitet i arkitektur og kunst, og om det lar seg gjøre å etablere indikatorer for kvalitetsutvikling. I denne rapporten har vi drøftet hovedspørsmålene og også skissert mulige løsninger. På grunnlag av arbeidet vil arbeidsgruppen gi disse rådene til rektor:

1. **Resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid og kunstnerisk virksomhet må registreres systematisk av fagmiljøene.**

CRISTin er ikke velegnet for registrering av kunstnerisk utviklingsarbeid og kunstnerisk virksomhet, og NTNU støtter NRKUs arbeid for å få gjort nødvendige tilpasninger. I påvente av en revisjon av registreringsmodulen, må vi likevel sørge for at resultater av kunstnerisk virksomhet blir registrert i dette nasjonale systemets eksisterende kategorier, så langt det lar seg gjøre.

2. **NTNU bør etablere et system for å dokumentere kunstneriske resultater av høy kvalitet.**

Uavhengig av CRISTin bør de fakultetene som har kunstnerisk virksomhet etablere rutiner for årlig registrering av kunstneriske resultater av høy og særlig høy kvalitet. Arbeidsgruppen foreslår å starte et prosjekt for kvalitetsvurdering og dokumentasjon som evalueres etter en prøveperiode på for eksempel to år. Systemet bør basere seg på de ansattes egenrapportering som så blir kvalitetssikret av fagmiljøet og av fakultetet. Fagmiljøene må selv ta ansvar for å utarbeide kvalitetskriterier for det aktuelle kunstfeltet. Hvert år bør fakultetene produsere en åpent tilgjengelig liste over kunstneriske resultater som holder høy og særlig høy kvalitet, og med adekvat dokumentasjon. Et forslag til prosess og rutine er gitt i kap. 4.4.

3. **Kvalitet i kunstnerisk virksomhet bør evalueres av fagfeller.**

Forskningsrådets forestående evaluering av humaniora (2016) skal også omfatte kunstnerisk utviklingsarbeid. Slike fagevalueringer skjer imidlertid relativt sjelden. Rektor bør, i samråd med de aktuelle fakultetene, se til at det med jevne mellomrom blir foretatt uavhengige fagfellevalueringer, både av kunstneriske resultater og de kvalitetskriteriene som ligger til grunn for utvelgelsen.

4. **NTNU bør lage en egen strategi for kunstnerisk virksomhet.**

Kunst er en liten, men viktig del av NTNUs profil. Feltet har stort potensial ved institusjonen, spesielt i samspill med andre fagområder. NTNU bør utvikle en egen strategi for kunstnerisk virksomhet som bygger videre på hovedstrategien Kunnskap for en bedre verden, Fusjonsplattformen, Publiseringspolitikken og andre relevante strategidokumenter. Det er naturlig at de fakultetene som har kunstnerisk virksomhet tar initiativet til en felles strategiprosess.

5. **NTNU bør tilby ph.d. i kunsthøgskolen.**

En nasjonal prosess er i gang for å konvertere KU-stipendiatprogrammet til ordinær ph.d.-utdanning, og vi ser at de ulike institusjonene posisjonerer seg. Som en stor aktør bør NTNU så snart som råd etablere sitt eget, tverrfakultære doktorgradsprogram i kunst. Det vil bidra

til å sikre og heve kvaliteten i den kunstneriske virksomheten og har betydning for rekruttering. Dette krever endringer i NTNUs ph.d.-forskrift, men først og fremst et strategisk og praktisk samarbeid mellom de kunstfaglige miljøene.

7. Vedlegg: Registrering av kunstneriske resultater i CRISStin

Forslag fra Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid til Kunnskapsdepartementet, 12.11.2013 (Utdrag)

Overordnede prinsipper

Arbeidsgruppen har gjennom sine drøftinger formulert en del overordnede prinsipper som ligger til grunn for forslagene til inndeling i kategorier og underkategorier og utforming av registreringsskjemaer. Disse prinsippene gjengis i det følgende:

- Det er *resultater* av kunstnerisk utviklingsarbeid som skal registreres. Kunstnerisk utviklingsarbeid rommer primært kunstneriske resultater, men også refleksjonsarbeid i ulike format og annet tilleggsmateriale, jf utredningen *Vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid* (UHR 2007). Det er særlig registrering av kunstnerisk resultat som pr i dag ikke er tilpasset de kunstneriske uttrykksformer.
- Det foreslås å bruke overskriften *kunstnerisk resultat* på den nye hovedkategori 10.
- *Andre* resultater fra ansatte som er ansatt på grunnlag av kunstneriske kvalifikasjoner registreres i CRISStin innenfor de øvrige kategorier og underkategorier som er naturlige, dvs de samme kategorier og underkategorier som gjelder for vitenskapelige resultater. Det kan gjelde for eksempel refleksjon i tilknytning til prosjekt, offentliggjort i form av rapport eller kompendium, populærvitenskapelig artikkel, anmeldelse, katalog, intervju osv.
- Det forutsettes at det kunstneriske resultatet skal være *offentliggjort* før registrering, slik det også er krav om ved registrering av vitenskapelige arbeider.
- Unntatt fra kravet om offentliggjort resultat er registrering i *prosjektmodulen* i CRISStin, der det skal være mulig å registrere pågående prosjektorganisert utviklingsarbeid, både for prosjektgrupper og enkeltpersoner. *Resultater* av prosjektorganisert utviklingsarbeid skal registreres i de ordinære kategorier for resultater, med de samme krav til offentlighet.
- Som underkategorier under hovedkategorien *kunstnerisk resultat* benyttes en relativt grovmasket inndeling, basert eksisterende faginndeling innen høyere kunstutdanning i Norge, med følgende underkategorier: *visuell kunst, design, musikk, scenekunst, film, litteratur, arkitektur og annet*. (Arbeidsgruppen har vurdert andre prinsipper for inndeling i underkategorier, for eksempel inndeling etter "framvisningsform", for eksempel konsert, CD-utgivelse, opera, teaterforstilling, kunstutstilling osv., men finner at det ikke er formålstjenlig fordi mange kunstneriske resultater kan offentliggjøres på flere måter. En komponists verk kan gjenfinnes i en rekke dokumentasjonsformer over tid, men uten at det kunstneriske resultat som sådan er endret. En registrering basert på "framvisningsform" som inngang vil derfor enten føre til dobbeltregistreringer eller til tilfeldigheter mht hvilken kategori resultatet registreres under, basert på hvilken offentliggjøring som kom først i tid.)

- Det er *fagpersonens FoU-kompetanse* som avgjør hvilken underkategori et kunstnerisk resultat skal registreres i, ikke hvilket offentliggjøringsformat som er aktuelt. For eksempel er en komponist en komponist innenfor kategorien musikk, uavhengig av om hun har skrevet et orkesterverk, en ballett, en opera eller en lydinstallasjon. (Begrepet FoU-kompetanse brukes her om den fagkompetanse en ansatt med FoU-arbeid i sin stilling har iht den stillingsbetenking som gjelder for stillingen og den kompetansevurdering som er gjort av vedkommende.)
- Det vil være *grensetilfeller* mht kategori, for eksempel vil lydkunst kunne registreres innenfor musikk eller innenfor visuell kunst eller "annet". Opphavsmannens faglige tilhørighet vil være avgjørende. Uansett hvilken kategoriinndeling man velger, vil det alltid være grensetilfeller. Dette anses som *uproblematisk* og det må tillates at den enkelte utviser et skjønn.
- Det er *den enkeltes* kunstneriske resultat som registreres ved arbeider der flere bidrar til samme sluttokumentasjon, det er altså ikke den samlede sluttokumentasjonen som er hovedelementet i registreringen.
- I hver underkategori skal det kunne registreres på ulike *roller*. Rollene er sentrale begreper i registreringen og fungerer som en form for under-underkategorier, og skal være søkbare. Aktuelle roller innenfor underkategorien scenekunst er for eksempel regissør, skuespiller, koreograf, danser, scenograf, produsent, kunstnerisk leder, dramatiker, annet.
- Det er *egen rolle* som skal registreres. Flere personer i rollefeltet er bare aktuelt med likeverdige roller innen samme fagfelt, for eksempel to komponister som har kollektiv opphavsrett til samme verk (tilsvarende to forfattere på samme artikkel). Andre medvirkende registreres *eventuelt* som medvirkende i eget felt.
- I hver underkategori skal det kunne registreres på *flere ulike former for offentliggjøring*. Også dette vil fungere som en form for under-underkategorier, og skal være søkbare. For eksempel kan aktuelle former for offentliggjøring innenfor underkategorien musikk være konsert, partitur, fonogram, operaforestilling, teaterforestilling, film osv.
- Ett og samme verk/resultat kan være offentliggjort på flere måter – og gjerne over lang tid. De ulike offentliggjøringene skal (eller kan) registreres på samme post; altså *ikke ny post* for hver offentliggjøring. For eksempel kan en komponists verk først være offentliggjort som partitur, og dermed registrert i CRISStin. Senere kan samme verk være offentliggjort som konsert, fonogram, fjernsynsoverføring, radioprogram osv, men det er likevel ett og samme verk og skal ikke registreres som flere poster. (Dog må det utøves et individuelt skjønn mht når dette er videreutviklet så langt at det bør registreres som nytt verk.)